

VM-brief nr 11. April/mei 2026

Vrouwelijke Vrijmetselarij Leiden

Zingeving in het hier en nu.

Naam

Mijn telefoon speelde mijn nieuwe ringtone, de tune van de 'Danse Macabre' van Camille Saint-Saens, zodat ik even moest omschakelen naar 'Hallo, met mij?' Op de display stond geen naam maar wel een nummer. 'Met Annalena' kreeg ik te horen. Gelukkig herkende ik haar stem. 'O, hoi Anneke, ik hoorde het zeker niet goed.'

'O sorry' zei ze, 'ik had net een collega van mijn man aan de lijn. Even omschakelen. Of je morgen voor mij de hond uit zou willen laten. Receptie van mijn mans werk.'

Ik realiseerde me dat ze in verschillende contexten een andere naam gebruikt. Anneke noemt ze zich als buurtgenoot, Annalena als echtgenote - met de achternaam van haar man -, Lien als coach en Anna als aankomend schrijfster.

Ik heb haar wel eens gevraagd of ze dat allemaal ook **is**. Dat bevestigde ze. Ik denk daar wel eens over na, wie ik ben. Filosoof en journalist Richard David Precht schreef een boek met de titel: 'Wer bin ich und wenn ja, wie viele?'

(NL vertaling niet nieuw beschikbaar, Engels wel: 'Who am I and if so, how many?')

In dit nummer:

- **Naam**
- Is de VM-brief een nieuwsbrief?
- Bestaansrecht
- Macht
- Naamswijziging
- Rol-los
- **Contact**

Is de VM-brief een nieuwsbrief?

Een nieuwsbrief is bedoeld om nieuwsberichten te verspreiden. Als er wel artikelen en nauwelijks nieuwtjes in staan en het toch met enige regelmaat verschijnt heet het een magazine of tijdschrift. Wat je nu leest heet tot nu toe VM- ofwel Vrijmetselaarsbrief, omdat die aan ons (min of meer) bekende mensen gericht is en altijd ook over vrijmetselarij gaat.

Je zou het een reisbrief kunnen noemen, waarin staat wat er onderweg allemaal te zien, te beleven is. Loge Ithaka kreeg haar naam doordat de startende leden zochten naar iets dat hen met elkaar verbond – en nu nog verbindt. Wij zijn allemaal op reis, de levensreis. Het oude Griekse epos, de Ilias, vertelt het verhaal van Odysseus, die op weg was van Troje naar huis, het eiland Ithaka. Dat werd een lange reis met vele avonturen en ontdekkingen, gevaren en genoegens.

Zo is ook het leven. Het gaat niet om het aankomen, maar om de reis zelf. Het gedicht van Kavafis uit later tijden vertelt het verhaal opnieuw. Met als aanbeveling dat de reis lang en met veel ervaringen mag zijn. De naam van onze loge Ithaka staat hier symbool voor. Onderweg naar Ithaka doe je ervaringen op: beeld van het leven zelf.

Misschien is de naam Ithaka-reisbrief dan beter.

Bestaansrecht

Op de kleutergroep was het meisje bezig een vorm te maken met klei. Heel geconcentreerd. Als laatste drukte ze nog een klein bolletje er bovenop en meldde dat het klaar was. De juf kwam kijken en vroeg: 'Wat is het geworden?' Verongelijkt keek de kleuter op. 'Het is mijn Pitata. Dat zie je toch?' Ze stond snel op om er een theedoek overheen te leggen. 'Als niet eens weet dat het Pitata is, dan mag je haar ook niet zien.' Dingen die een naam hebben bestaan. Dingen die kennelijk bestaan horen een naam te hebben. Voor ons mensen werkt dat zo. Iets dat geen naam mag hebben is verwaarloosbaar, niets.

Toen de wereld geschapen werd en de mens nog in het paradijs woonde, was haar eerste opdracht om alle dieren die geschapen waren een naam te geven (*zie Bruegel*). Zoals koe of mus of spin. Dat doen wij nog steeds. Ook met planten, virussen, scheikundige elementen, meubilair, orkanen, ondernemingen, landen, politieke

partijen. Op die manier kunnen we erover denken, communiceren, mee experimenteren of er iets méé of tégen doen.

Pas als iets, een ding, een waarneming of een gebeurtenis een naam heeft gekregen heeft die voor ons betekenis, bestaansrecht.

Een kind krijgt bij de geboorte een naam toebedeeld. Die naam wordt zowel officieel als in eigen kring bekend gemaakt. Dat is van dan af haar of zijn identiteit. Die betekent dat je bestaat in deze wereld. Dat is belangrijk. Dus denk je in: in situaties waar een mens wordt gereduceerd tot een nummer is die mens zijn eigenheid, zijn identiteit, kwijt. Helaas gebeurt dat, ook nu.

Wie toetreedt tot de vrijmetselarij wordt als zodanig onder de broeders en/of zusters afgekondigd met volledige voor- en achternamen. In onze vrouwenloge noemen wij haar altijd bij haar eigen naam, haar zogenaamde 'meisjesnaam'. Zij is immers zelf degene die vrijmetselaar wordt. Ze krijgt er alleen een extra aanduiding bij: ze is van dan af onze zuster.

Macht

Een naam is iets magisch. Het is niet zomaar een klank, maar het staat voor de persoon of voor het ding die de naam draagt. Iets dat 'geen naam mag hebben' is iets onbelangrijks. Dingen of mensen bij (de) naam noemen is duidelijk en het kan zelfs confronterend zijn. Een ouder die een stout kind wil corrigeren, gebruikt in nood de volledige naam. 'Sandra Cornelia, ik waarschuw je nu voor de laatste keer.' Een docent weet dat die student op de achterste bank zich nauwelijks geroepen voelt door 'jij met die blauwe trui' maar wel met zijn of haar naam.

Als je iemand tegenkomt die je lang niet gezien hebt en die weet jouw naam nog meteen te produceren met andere details van je bestaan, dan voel je je gezien, terwijl je je tegelijkertijd de mindere voelt als jij naar diens naam staat te zoeken in je geheugen. Dat is vooral jammer als die ander belangrijk voor je is of kan zijn. Staat je naam in de krant, dan heeft dat invloed op hoe je gezien wordt, ongeacht wat jij zelf van dat bericht vindt. Als je naam in de lijst met lintjes heeft gestaan zullen sommige mensen je enthousiast feliciteren en anderen je gaan mijden.

Er zijn culturen waar het verboden is bepaalde mensen bij de naam te noemen, omdat het gebruik van iemands naam macht over die persoon zou betekenen. Dat kan bijvoorbeeld gelden voor de relatie tussen een schoonzoon en een schoonmoeder.

Het kennen van iemands naam geeft dus een zekere macht over die persoon. Denk even niet aan hackers alleen. Het sprookje Repelsteeltje, zoals het rond 1800 is opgetekend door de gebroeders Grimm, is een voorbeeld van hoeveel macht uit kan gaan van het kennen van een naam. Hoe het ging met die molenaarsdochter die geen goud uit stro kon spinnen en het mannetje dat het wel kon? Lees vooral op **Wikipedia** hierover, daar is goede uitleg te vinden van oude verhalen met een thema als dit en over de diepere betekenis ervan.

Een naam kan ook bewust gebruikt worden om invloed uit te oefenen.

Het margarinemerkt Zeeuws Meisje (19^e eeuw) heet zo omdat dit vertrouwen inboezemde over kwaliteit en prijs. (Tussen haakjes: inmiddels is bekend dat er niets Zeeuws aan het meisje of de margarine was en is). De naam Hilton op de gevel van een hotel zegt veel over wat je kunt verwachten. Kennedy Airport heet nu nog

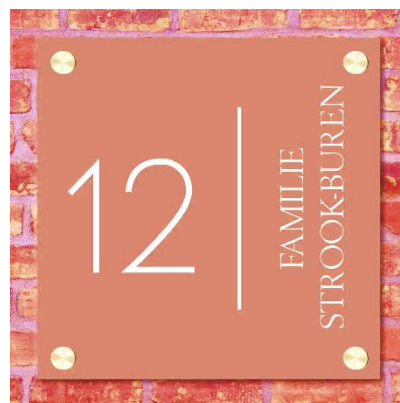
naar de toen beroemde president van de Verenigde Staten. Damen, in 1927 begonnen als familiebedrijf, bouwt nu schepen voor de hele wereld. Het Kröller-Müller museum doet deze naam nog steeds eer aan.

Maar ook... als paddenstoelen schieten er nu overal Trump Hotels uit de grond en de Arc de Trump zal al helemaal een bewijs zijn van zijn grote macht.

Naamswijziging

Uit het eerste stukje van deze brief blijkt dat iets of iemand een andere naam kan krijgen of zelfs meer namen. Sommige mensen zijn publiekelijk bekend onder hun artiestennaam of juist door iets fysiek herkenbaars als 'De Neus'. Of onder een bijnaam, zoals een docent geschiedenis die met 'Pietje van Toen' werd aangeduid. Tussen intimi kunnen koosnaampjes ontstaan zoals 'beertje', bedenk ze zelf maar. Bij een huwelijk zijn er inmiddels keuzes te maken in te gebruiken achternamen: die van de man of van de vrouw of een combinatie, maar juridisch blijft altijd je geboortenaam staan.

In bovenstaande voorbeelden verandert die eigen naam niet. Echt wettelijk veranderen kan wel, daar zijn voorwaarden aan verbonden en kosten. Er zijn velerlei redenen aan te voeren waarom iemand dat zou willen. Je kunt je voorstellen dat zo'n besluit niet licht wordt genomen. Een immigrant met verblijfsvergunning kan om praktische redenen een voor Nederlanders onuitspreekbare achternaam laten aanpassen. Een

transpersoon zal zijn of haar voornaam willen wijzigen. Een slachtoffer van huiselijk geweld heeft een reden om door naamwijziging afstand te creëren tot het gezin van herkomst. Daarmee krijg je dus een andere identiteit, die beter bij je past.

Maar er zijn ook tussenvormen. Wie toetreedt tot een kloosterorde legt een gelofte af en neemt een andere naam aan. 'Zuster Mechtild' of 'Broeder Johannes' bijvoorbeeld. Zo iemand voelt zich en *is* ook non of monnik. Die naam zal ook op hun graf staan, maar niet in de burgerlijke stand.

Een spion zal niet onder eigen naam in een ander land infiltreren om daar een onopvallend ogenschijnlijk gewoon leven te voeren.

Koning Willem Alexander studeerde destijds in Leiden onder de naam Alex van Buren. Toen ik als kind bij de scouting ging, moest ik de belofte afleggen dat ik mijn best zou doen een goede kabouter te zijn. Bij mijn installatie kreeg ik een nieuwe naam: 'Kabouter Denkgraag.' Goed gezien door de leiding, achteraf.

Word je ingewijd in de vrijmetselarij, dan ontvang je ook een nieuwe naam, die past bij de graad die je krijgt. Die naam geef je als paswoord aan degene die je bij de deur vraagt om je te identificeren. Wat je daarvoor belooft komt eigenlijk op hetzelfde neer als bij de scouting: ik doe mijn best om een goed mens te zijn. Alleen weet je als volwassene inmiddels dat het een doel is waaraan je altijd moet blijven werken.

Rol-los

Ze was toch wel een beetje zenuwachtig, dus ik ging met haar mee naar het ziekenhuis. Haar ene oog was geopereerd, nu was de controle. Beide ogen werden uitgebreid gemeten en in de kamer ernaast stond de oogarts al snel klaar. Mijn vriendin legde uit dat ze binnenkort haar rijbewijs moest laten verlengen en dat ze bang was dat haar zicht niet goed genoeg zou zijn met één oog op 65%.

'Wees maar gerust, zelfs met het andere oog blind wordt u nog goedgekeurd. Wilt u het andere oog ook geopereerd?'

'Als het dan maar niet net is als ik die keuring heb, dat is over drie maanden.'

De arts knikte en begon driftig te tikken op zijn toetsenbord. Hij wapperde even met zijn hand naar achter om te voorkomen dat er tegen hem gesproken zou worden. Wij keken elkaar even met een knipoog aan. Na een tijdje sloeg hij de entertoets definitief aan, stond op tot zijn volle lengte en draaide zich naar ons om.

'Toen ik twintig jaar geleden begon verdiende ik goed. Nu verdien ik nog steeds hetzelfde maar ik moet voor hetzelfde geld in dezelfde tijd nu ook secretaressewerk doen en alles in veelvoud. Vroeger schreef ik een briefje met 'mevrouw Doets

staaroperatie links'. Nu zit ik een derde van de tijd die ik met u als cliënt kan praten te verdoen met administratie. Laat iemand iets DOEN, roep het op straat, in de Tweede en de Eerste Kamer! Dit systeem is ziek!

Hij hief even zijn handen ten hemel en zuchtte diep.

'Sorry, ik moest het even kwijt, als persoon, als Ruud.'

We spraken onze deelneming uit en mijn vriendin bedankte hem heel hartelijk.

De volgende dag lag de uitnodiging voor de volgende operatie – binnen twee weken – bij haar in de mail.

Contact

In het najaar organiseren we weer bijeenkomsten voor belangstellenden.

We zijn altijd te bereiken op onderstaand e-mailadres en eventueel via het volgende telefoonnummer.

secretariaat@loge-ithaka.nl

06 12469670.

Vrijmetselaarsloge Ithaka Leiden

Bezoek onze website:

www.loge-ithaka.nl

Volgende nummer:

juni 2026